

ส่วนที่ 2

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. การวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ

1.1 ผลผลิตทั้งหมดรวมกลุ่มจังหวัดฯ

ผลผลิตทั้งหมดรวมกลุ่มจังหวัดฯ ปีพ.ศ. 2554 (ราคาประจำปี) มีมูลค่า 142,470 ล้านบาท โดยจังหวัดเชียงรายมีมูลค่าผลผลิตทั้งหมดรวมสูงสุด 71,628 ล้านบาท และเมื่อพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของกลุ่มจังหวัดฯ อยู่ที่ 59,756.93 บาท จังหวัดเชียงรายมีรายได้เฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ 1,198,656 บาท

การเติบโตของผลผลิตทั้งหมดรวมของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 - 2554 คิดเป็นร้อยละ 5.15 โดยจังหวัดแพร่มีการเจริญเติบโตสูงสุดร้อยละ 7.73

ตารางที่ 11 แสดงผลผลิตทั้งหมดรวมกลุ่มจังหวัด ปีพ.ศ. 2551 - 2554 (ราคาประจำปี) จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	พ.ศ.2551 (ล้านบาท)	พ.ศ.2552 (ล้านบาท)	พ.ศ.2553 (ล้านบาท)	2554 (ล้านบาท)	ประชากร ปี พ.ศ.2554	รายได้/คน /ปี พ.ศ. 2554(บาท)	เติบโตร้อยละ พ.ศ. 2553 - 2554
เชียงราย	60,418	58,742	67,273	71,628	1,198,656	59,756.93	6.08
พะเยา	23,590	23,081	26,689	27,184	486,472	55,879.89	1.82
แพร่	18,547	18,410	19,840	21,502	458,750	46,870.84	7.73
น่าน	19,130	18,799	21,328	22,156	476,612	46,486.45	3.74
กลุ่มฯ	121,686	119,032	135,130	142,470	2,620,490	54,367.69	5.15

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

* คำนวณจากผลผลิตทั้งหมดรวมปี พ.ศ.2553 หารด้วยประชากรปี 2553

ผลผลิตทั้งหมดรวมกลุ่มจังหวัดฯ ปี พ.ศ.2554 (ราคาคงที่) มีมูลค่า 91,148 ล้านบาท โดยจังหวัดเชียงรายมีสัดส่วนสูงสุด ร้อยละ 48.98 เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตในช่วง 1 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 - 2554 พบว่า กลุ่มจังหวัดฯ มีการขยายตัวร้อยละ 2.45 โดยจังหวัดเชียงรายมีอัตราการขยายตัวสูงสุดร้อยละ

4

1

8

ตารางที่ 12 แสดงผลผลิตทั้งหมดรวมกลุ่มจังหวัด ปี พ.ศ. 2551 - 2554 (ราคาคงที่) จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	2551 (ล้านบาท)	2552 (ล้านบาท)	2553 (ล้านบาท)	2554 (ล้านบาท)	สัดส่วน 2554 (ร้อยละ)	เติบโต 53-54 (ร้อยละ)
เชียงราย	40,792	41,614	42,784	44,651	48.98	4.18
พะเยา	15,649	16,370	16,635	16,728	18.35	0.55
แพร่	13,974	14,223	14,912	15,199	16.66	1.88
น่าน	13,576	14,198	14,583	14,570	15.98	-0.08
กลุ่มฯ	83,991	86,405	88,914	91,148	100	2.45

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดฯ รายสาขาปี พ.ศ.2555 (ราคาประจำปี) จะพบว่า กลุ่มจังหวัดมีผลิตภัณฑ์ในสาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้เป็นหลัก ซึ่งมีมูลค่าจำนวน 43,965 ล้านบาท โดยจังหวัดเชียงรายมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขานี้มากที่สุดคือ 23,929 ล้านบาท

ตารางที่ 13 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัดรายสาขา ปี พ.ศ.2554 (ราคาประจำปี) หน่วย: ล้านบาท

สาขาหลัก	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน	กลุ่มฯ
ภาคเกษตร	24,724	9,577	3,929	6,867	45,097
เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้	23,929	9,444	3,836	6,756	43,965
การประมง	795	133	93	111	1132
ภาคนอกเกษตร	46,904	17,607	17,573	15,289	97,373
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	454	33	96	113	696
อุตสาหกรรม	4,962	1,934	2,527	1,173	10,596
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	1,041	377	385	279	2,082
การก่อสร้าง	2,099	953	1,224	900	5,176
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	9,683	2,662	1,841	2,331	16,517
โรงแรมและภัตตาคาร	1,942	131	177	88	2,338
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	3,007	733	629	562	4,931
ตัวกลางทางการเงิน	4,072	1,333	1,579	1,323	8,307
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	4,281	2,288	1,828	1,654	10,051
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	5,033	3,199	2,429	2,667	13,328
การศึกษา	7,049	2,600	3,594	3,069	16,312
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	2,215	954	876	744	4,789
การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	883	357	308	332	1,880
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	184	53	80	55	372
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	71,628	27,184	21,502	22,156	142,470

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 ด้านการเกษตร

ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของกลุ่มจังหวัดฯ ได้แก่

1) ข้าวนาปี

ในปี พ.ศ.2555 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีประมาณ 2,372,090 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว ประมาณ 2,290,380 ไร่ ผลผลิต 1,293,380 ตัน โดยมีจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ปลูกข้าวนาปีที่สำคัญ มีผลผลิต ประมาณ 686,544 คิดเป็นร้อยละ 53.08 ของผลผลิตรวมทั้งหมด

ตารางที่ 14 แสดงข้อมูลการปลูกข้าวนาปี ปี พ.ศ.2554 - 2555

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)		
	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%
เชียงราย	1,222,926	1,251,420	2.28	1,273,400	1,205,430	-5.34	667,563	686,544	2.76
พะเยา	607,617	623,500	2.55	543,020	600,980	9.64	318,091	329,562	3.48
แพร่	264,254	264,850	0.23	221,550	253,930	12.75	152,199	153,374	0.77
น่าน	231,828	232,320	0.21	266,860	230,040	13.80	120,117	123,900	3.05
กลุ่มฯ	2,326,625	2,372,090	1.92	2,304,830	2,290,380	0.63	1,257,970	1,293,380	2.74

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2) ข้าวนาปรัง

ในปี พ.ศ.2555 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปรังประมาณ 607,360 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยวประมาณ 604,127 ไร่ ผลผลิตประมาณ 406,970 ตัน โดยมีจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังที่สำคัญ มีผลผลิตประมาณ 353,090 ตัน คิดเป็นร้อยละ 86.76 ของผลผลิตรวมทั้งหมด

ตารางที่ 15 แสดงข้อมูลการปลูกข้าวนาปรัง ปีพ.ศ. 2554 - 2555

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)		เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)		ผลผลิต (ตัน)	
	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555
เชียงราย	511,229	512,470	504,768	509,446	344,583	353,090
พะเยา	62,693	64,350	62,602	64,215	33,650	35,570
แพร่	26,055	26,360	26,013	26,299	14,799	15,850
น่าน	3,738	4,180	3,724	4,167	2,056	2,460
กลุ่มฯ	603,715	607,360	597,107	604,127	395,088	406,970

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3) ลำไย

ในปี พ.ศ. 2554 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่ปลูกลำไย รวม 229,179 ไร่ ลดลงจากปี 2553 ร้อยละ 2.26 มีเนื้อที่ให้ผลผลิตรวม 217,375 ลดลงร้อยละ 0.4 ผลผลิตรวม 89,469 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.73 ผลผลิตต่อไร่ 1,780 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.6 โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีผลผลิตมากที่สุดมีผลผลิต 48,693 ตัน รองลงมาคือจังหวัดพะเยา มีผลผลิต 20,377 ตัน

ตารางที่ 16 แสดงข้อมูลการปลูกลำไย ปี พ.ศ. 2553 - 2554

จังหวัด	เนื้อที่ฮันตัน (ไร่)			เนื้อที่ให้ผล (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	%	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	%	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	%	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	%
เชียงราย	125,336	125,593	0.21	121,971	121,430	-0.8	46,609	48,693	4.47	382	401	4.97
พะเยา	64,241	61,195	-4.74	54,423	56,603	4.01	16,250	20,377	25.40	299	360	20.40
แพร่	7,759	7,509	-3.22	7,687	7,437	-3.25	2,800	3,681	31.46	364	495	35.99
น่าน	37,142	34,882	-6.08	34,165	31,905	-6.61	12,324	16,718	35.65	361	524	45.15
กลุ่มฯ	234,478	229,179	-2.26	218,246	217,375	-0.4	77,983	89,469	14.73	1,406	1,780	26.60

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4) ยางพารา

ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่กรี๊ดได้ประมาณ 163,910 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 40.14 มีผลผลิต 158,780 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 86.18 และมีผลผลิตต่อไร่ 671 กิโลกรัม ลดลงร้อยละ 21.24 โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่เนื้อที่กรี๊ดยางพารามากที่สุด 81,000 ไร่ มีผลผลิตประมาณ 145,310 ตัน รองลงมาคือจังหวัดพะเยา มีผลผลิต 7,650 ตัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตยางพาราที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสืบเนื่องมาจากปี พ.ศ.2555 เป็นช่วงเวลาที่ต้นยางพาราครบอายุการกรี๊ดพอดี ประกอบกับภาครัฐให้การส่งเสริมปลูกยางพาราอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลการปลูกยางพารา ปี พ.ศ. 2554 – 2555

จังหวัด	เนื้อที่ที่กรี๊ดได้ (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)		
	พ.ศ. 2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ. 2554	พ.ศ.2555	%
เชียงราย	48,406	81,000	67.33	11,956	145,310	28.05	247	189	-23.48
พะเยา	30,596	45,520	48.78	6,272	7,650	21.97	205	168	-18.05
แพร่	6,023	12,730	111.36	1,295	2,050	58.30	215	161	-25.12
น่าน	13,090	24,660	88.39	2,422	3,770	55.66	185	153	-17.30
กลุ่มฯ	98,115	163,910	40.14	21,945	158,780	86.18	852	671	-21.24

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ 1,517,350 ไร่ ผลผลิตประมาณ 978,320 ตัน โดยจังหวัดน่านมีผลผลิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.24 ของผลผลิตรวมทั้งหมด

ตารางที่ 18 แสดงข้อมูลการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีพ.ศ. 2554 – 2555

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)		
	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%
เชียงราย	457,160	460,090	0.64	316,570	313,360	-1.01	692	681	-1.59
พะเยา	227,710	226,840	-0.38	144,640	142,800	-1.27	635	630	-0.79
แพร่	226,830	227,300	0.21	138,570	138,220	-0.25	611	608	-0.49
น่าน	601,950	603,120	0.19	388,250	383,940	-1.11	645	637	-1.24
กลุ่มฯ	1,513,650	1,517,350	0.24	988,030	978,320	-0.98	2,583	2,556	-1.05

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

6) ลิ้นจี่

ในปี พ.ศ. 2554 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่ลิ้นจี่ยืนต้น 72,327 ไร่ มีเนื้อที่ให้ผล 71,146 ไร่ ผลผลิตรวม 18,067 ตัน โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีผลผลิตมากที่สุด โดยมีผลผลิตจำนวน 8,187 ตัน คิดเป็นร้อยละ 45.31 ของผลผลิตรวมทั้งกลุ่มจังหวัดฯ

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลการปลูกลิ้นจี่ ปี พ.ศ. 2552 – 2554

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)			เนื้อที่ให้ผล (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)		
	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	พ.ศ.2554	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	พ.ศ. 2554
เชียงราย	35,762	32,269	32,626	35,178	32,219	32,616	18,252	9,251	8,187
พะเยา	21,699	21,078	20,707	21,572	20,738	20,367	14,496	8,038	6,375
แพร่	941	941	357	815	941	357	226	180	51
น่าน	18,108	18,997	18,637	17,678	18,166	17,806	9,581	5,277	3,454
กลุ่มฯ	76,510	73,285	72,327	75,243	72,064	71,146	42,555	22,746	18,067

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ในปี พ.ศ.2554 กลุ่มจังหวัดฯ มีจำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน 3,279 แปลง/ฟาร์ม จากจำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับการตรวจจากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 3,439 แปลง/ฟาร์ม

ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลจำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน ปี พ.ศ. 2551 - 2554

รายการ	รายละเอียด	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554
ด้านพืช	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน	6,383	11,514	6,224	3,279
	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับการตรวจจาก ก.เกษตรฯ	7,349	6,077	6,377	3,439
ด้านประมง	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน	65	177	177	157
	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับการตรวจจาก ก.เกษตรฯ	65	189	189	157
ด้านปศุสัตว์	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน	201	60	60	13
	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับการตรวจจาก ก.เกษตรฯ	244	60	60	13
รวม	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน	6,649	11,751	6,461	3,279
	จำนวนแปลง/ฟาร์มที่ได้รับการตรวจจาก ก.เกษตรฯ	7,658	6,503	6,626	3,539

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

7) กาแฟ

ในปี พ.ศ. 2556 กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่เพาะปลูกกาแฟ 26,540 ไร่ มีผลผลิต 4,370 ตัน และมีผลผลิตต่อไร่ 401 กิโลกรัม โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีผลผลิตมากที่สุด โดยมีผลผลิตจำนวน 3,980 ตัน คิดเป็นร้อยละ 91.08 ของผลผลิตรวมทั้งกลุ่มจังหวัดฯ

ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลการปลูกกาแฟ ปี พ.ศ. 2555 - 2556

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)		
	พ.ศ.2555	พ.ศ.2556	%	พ.ศ.2555	พ.ศ.2556	%	พ.ศ.2555	พ.ศ.2556	%
เชียงราย	17,144	23,150	35.03	2,829	3,980	40.69	165	172	4.24
พะเยา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
แพร่	817	970	18.73	91	110	20.88	111	113	1.80
น่าน	2,091	2,420	15.73	238	280	17.65	114	116	1.75
กลุ่มฯ	20,052	26,540	24.45	3,158	4,370	27.73	390	401	2.74

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

8) โคน้ำ

จากการศึกษาตลาดโคน้ำพบว่า กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 กำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านประชากรโคน้ำลดลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบกับความต้องการบริโภคของตลาดภายในประเทศและตลาดการส่งออกไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ มาเลเซีย จีน เวียดนาม รวมทั้งทำให้รายได้จากการส่งออกสินค้าปศุสัตว์ลดลง คาดการณ์ว่า ในอนาคตไม่เกิน 5 ปีข้างหน้า กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 จะขาดแคลนโคน้ำอย่างรุนแรง คือ จะเหลือโคน้ำเพื่อการบริโภคและการส่งออกเพียงแค่จำนวน 5,750 ตัวเท่านั้น ซึ่งปัญหาวิกฤตโคน้ำนี้จะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนจากทุกภาคส่วน

เมื่อพิจารณาด้านศักยภาพการผลิตโคน้ำของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน) พบว่ามีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะรองรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคน้ำได้เป็นอย่างดีที่พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคน้ำ เกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงโคน้ำ และกลุ่มผู้เลี้ยงโคขุน จำนวน 22,420 ราย มีโคแม่พันธุ์ที่พร้อมผลิตลูกโคน้ำคุณภาพดี จำนวน 100,000 ตัว แต่ยังขาดกระบวนการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพจากภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีจำนวนโคนม ๑ ๓ วันที 1 มกราคม 2555 จำนวน 265,016 ตัว และมีปริมาณการผลิตโคนมจำนวน 51,850 ตัว โดยมีจังหวัดเชียงรายเลี้ยงโคนมสูงสุด ร้อยละ 34.94 และมีจังหวัดน่านเลี้ยงโคนมน้อยสุดร้อยละ 18.06

ผลิตภัณฑ์จากโคนม นอกจากกรองรับความต้องการของผู้บริโภคในประเทศแล้ว ยังสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในต่างประเทศอีกด้วย

ตารางที่ 22 แสดงข้อมูลโคนม ปี พ.ศ. 2554 – 2555

จังหวัด	จำนวนโคนม ๑ ๓ วันที 1 มกราคม (ตัว)			ปริมาณการผลิตโคนม (ตัว)		
	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%	พ.ศ.2554	พ.ศ.2555	%
เชียงราย	92,319	92,586	0.29	17,876	17,890	0.08
พะเยา	74,697	75,022	0.44	15,985	16,030	0.28
แพร่	54,371	49,540	-8.89	8,996	8,740	-2.85
น่าน	54,381	47,868	-11.98	9,361	9,190	-1.83
กลุ่มฯ	275,768	265,016	-3.90	52,218	51,850	-0.70

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

9) กระบือ

ด้วยปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติเรื่องประชากรควายไทยมีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่อง จากสถิติกรมปศุสัตว์ในปี 2511 มีควายจำนวน 6.5 ล้านตัว ในปัจจุบัน เหลือควายเพียงจำนวน 877,364 ตัว สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเปลี่ยนวิถีชีวิตของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการทำนา มีการใช้เครื่องจักรกล(รถไถนา) แทนการใช้แรงงานควายจึงไม่ให้ความสำคัญต่อควาย มีการขายควายทิ้งเข้าโรงฆ่าสัตว์ เกษตรกรที่ยังเลี้ยงควายอยู่ส่วนใหญ่ไม่ได้เลี้ยงควายเป็นอาชีพ จึงไม่ให้ความสนใจในด้านการจัดการเลี้ยงดู การปรับปรุงพันธุ์ควาย และการป้องกันกำจัดโรคที่สำคัญ ทำให้ควายให้ผลผลิตต่ำผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ประกอบกับในปัจจุบันมีการส่งออกควายไปยังตลาดประเทศจีนและประเทศเวียดนามจำนวนมาก และอย่างต่อเนื่องทำให้จำนวนควายลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นถ้าไม่มีการจัดทำแผนงานเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาเพิ่มผลผลิตควายไทย ควายไทยอาจสูญพันธุ์หายไปจากประเทศไทยได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 กรมปศุสัตว์ได้ตระหนักและเล็งเห็นปัญหาการลดลงของประชากรควายไทย จึงมีนโยบายให้ทุกจังหวัดจัดทำแผนยุทธศาสตร์ควายไทย (ปี 2555-2559) ขึ้น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตควายไทยของเกษตรกร

ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีสถิติการกระบือ จำนวน 47,471 ตัว โดยมีจังหวัดเชียงรายเลี้ยงโคนมสูงสุด จำนวน 17,966 ตัว และมีจังหวัดแพร่เลี้ยงโคนมน้อยสุด จำนวน 6,295 ตัว

ตารางที่ 23 แสดงข้อมูลกระบือ ปี พ.ศ. 2555

จังหวัด	กระบือ(ตัว)				กระบือทั้งหมด (ตัว)
	เพศผู้	เพศเมีย			
		แรกเกิด-กระบือสาว	ตั้งท้องแรกขึ้นไป	รวมเพศเมีย	
เชียงราย	5,377	9,035	3,554	12,589	17,966
พะเยา	2,095	2,832	3,211	6,043	8,138
แพร่	1,797	3,243	1,255	4,498	6,295
น่าน	4,953	6,908	3,211	10,119	15,072
กลุ่มฯ	14,222	22,018	11,231	33,249	47,471

1.3 ด้านการค้าชายแดน

กลุ่มจังหวัดฯ มีด้านการค้าชายแดนที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านแม่สาย ด้านเชียงแสน และ ด้านเชียงของ ในจังหวัดเชียงราย ด้านทุ่งช้าง (ห้วยโก๋น) ในจังหวัดน่าน นอกจากนั้นมีจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ในจังหวัดพะเยา (ซึ่งอยู่ระหว่างยกระดับเป็นด่านถาวร) เป็นช่องทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน (GMS) คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า สปป.ลาว และ สปป.จีนตอนใต้ มีมูลค่าการค้ารวมในปี พ.ศ.2555 จำนวน 37,826.45 ล้านบาท แบ่งเป็นการนำเข้า 3,809.97 ล้านบาท การส่งออก 34,016.48 ล้านบาท โดยด้านเชียงของเป็นด้านการค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุด 12,524.78 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 33.11 ของมูลค่าการค้าชายแดนของกลุ่มจังหวัดฯ

ตารางที่ 24 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนของกลุ่มจังหวัดฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 - 2555

หน่วย : ล้านบาท

ด้าน		พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555
แม่สาย	นำเข้า	153.37	198.80	167.04
	ส่งออก	6,724.19	10,397.92	9,456.76
	รวม	6,877.56	10,596.72	9,623.80
เชียงแสน	นำเข้า	1,057.39	1,100.12	512.22
	ส่งออก	5,630.20	8,992.65	11,137.49
	รวม	6,687.59	10,092.77	11,649.71
เชียงของ	นำเข้า	1,731.28	2,268.31	3,071.10
	ส่งออก	3,206.83	5,931.14	9,453.68
	รวม	4,938.11	8,199.45	12,524.78
ทุ่งช้าง	นำเข้า	149.61	184.56	59.61
	ส่งออก	247.44	1,424.50	3,968.55
	รวม	397.05	1,609.06	4,028.16
กลุ่มฯ	นำเข้า	3,091.65	3,751.79	3,809.97
	ส่งออก	15,808.66	26,746.21	34,016.48
	รวม	18,900.31	30,498.00	37,826.45

ที่มา : สำนักงานศุลกากรภาค 3

เมื่อพิจารณาการเจริญเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ปี พ.ศ.2554-2555 พบว่า มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 28.70 โดยปี พ.ศ. 2555 มีการขยายตัวร้อยละ 19.37 สำหรับด้านการค้าชายแดนที่มีการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านศุลกากรทุ่งช้าง มีการขยายตัวถึงร้อยละ 67.69 ในปี 2555 เนื่องจากมีการก่อสร้างถนนใน สปป.ลาว จึงมีการขนส่งวัสดุก่อสร้าง และน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 25 แสดงการเจริญเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนของกลุ่มจังหวัดฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 - 2555

หน่วย : ร้อยละ

ด้าน		พ.ศ.2554	พ.ศ. 2555	เฉลี่ย 2554 - 2555
แม่สาย	นำเข้า	22.85	-19.01	1.92
	ส่งออก	35.33	-9.95	12.69
	รวม	35.10	-10.11	12.49
เชียงแสน	นำเข้า	3.88	-114.77	-55.45
	ส่งออก	37.39	19.26	28.32
	รวม	33.74	13.36	23.55
เชียงของ	นำเข้า	23.68	26.14	24.91
	ส่งออก	45.93	37.26	41.60
	รวม	39.78	34.53	37.15
ทุ่งช้าง	นำเข้า	18.94	-209.61	-95.34
	ส่งออก	82.63	64.11	73.37
	รวม	75.32	60.05	67.69
กลุ่มฯ	นำเข้า	17.60	1.53	9.56
	ส่งออก	40.89	21.37	31.13
	รวม	38.03	19.37	28.70

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลสำนักงานศุลกากรภาค 3

สำหรับสินค้านำเข้า-ส่งออกที่สำคัญในปีงบประมาณ 2555 แยกเป็นรายประเทศ พบว่า

1) ไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

- สินค้านำเข้าสำคัญ คือ ไม้ ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ สินค้ากิจกรรม สิ่งทอ
- สินค้าส่งออกสำคัญ คือ สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเบ็ดเตล็ด สินค้าเชื้อเพลิง

2) ไทย-สปป.ลาว

- สินค้านำเข้าสำคัญ คือ สินค้าแร่ สินค้ากิจกรรม ไม้ ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์
- สินค้าส่งออกสำคัญ คือ สินค้าเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง สินค้าอุปโภคบริโภค

3) ไทย-สปป.จีน

- สินค้านำเข้าสำคัญ คือ สินค้ากิจกรรม สินค้าอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์
- สินค้าส่งออกสำคัญ คือ สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้ากิจกรรม เครื่องจักรไม่ใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์และส่วนประกอบ

1.4 ด้านการท่องเที่ยว

ในปี 2552 กลุ่มจังหวัดฯ มีผู้เยี่ยมชมเยือน 2,578,473 คน ต่อมาในปี 2553 มีผู้เยี่ยมชมเยือนเพิ่มขึ้น อย่างมาก เป็น 3,420,279 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.65 เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมถึงมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการใช้จ่ายในประเทศมากขึ้น ในขณะที่ในปี 2554 มีผู้เยี่ยมชมเยือนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เป็น 3,460,031 คน หรือเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.16 โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มี ผู้เยี่ยมชมเยือนมากที่สุดใน กลุ่มจังหวัดฯ รองลงมาคือ จังหวัดแพร่ จังหวัดพะเยาและจังหวัดน่าน ตามลำดับ อย่างไรก็ตามจังหวัดพะเยาและจังหวัดน่านเป็น 2 จังหวัดที่มีการขยายตัวของผู้เยี่ยมชมเยือนอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนผู้เยี่ยมชมเยือนของกลุ่มจังหวัดฯ กับภาพรวมของประเทศ พบว่ามีสัดส่วนที่น้อยมาก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.06 2.19 และ 1.99 ในปี 2552 2553 และ 2554 ตามลำดับ

ด้านรายได้การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ ในปี 2552 มีรายได้รวม 10,859.29 ล้านบาท ในปี 2553 เพิ่มขึ้นเป็น 16,917.47 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.79 แต่ในปี 2554 มีรายได้ลดลงเหลือ 16,427.90 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 2.89 โดยจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีรายได้การท่องเที่ยวสูงที่สุดในกลุ่มจังหวัดฯ รองลงมาคือ จังหวัดแพร่ จังหวัดน่านและจังหวัดพะเยา อย่างไรก็ตามจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในปี 2553 และ 2554 เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนรายได้การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ กับภาพรวมของประเทศ พบว่ามีสัดส่วนที่น้อยมาก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.52 1.87 และ 1.48 ในปี 2552 2553 และ 2554 ตามลำดับ

ตารางที่ 26 แสดงสถิติข้อมูลการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดฯ ปี พ.ศ. 2552 - 2554

	จำนวนผู้มาเยี่ยมชมเยือน (คน)						รายได้การท่องเที่ยว (ล้านบาท)					
	2552	%	2553	%	2554	%	2552	%	2553	%	2554	%
เชียงราย	1,680,248	na	2,288,218	36.18	2,311,370	1.01	9,404.64	na	15,024.64	59.76	14,485.38	-3.59
พะเยา	249,829	na	332,924	33.26	366,676	10.14	325.90	na	447.32	37.26	546.96	22.27
แพร่	423,465	na	523,747	23.68	488,009	-6.82	581.39	na	812.74	39.79	753.51	-7.29
น่าน	224,931	na	275,390	22.43	293,976	6.75	547.36	na	632.77	15.60	642.05	1.47
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2	2,578,473	na	3,420,279	32.65	3,460,031	1.16	10,859.29	na	16,917.47	55.79	16,427.90	-2.89
ภาพรวมประเทศ	124,869,207	na	156,437,103	25.28	174,118,377	11.30	716,105.14	na	904,376.07	26.29	1,109,348.05	22.66
สัดส่วนเมื่อเทียบกับประเทศ	2.06		2.19		1.99		1.52		1.87		1.48	

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว กันยายน 2555 หมายเหตุ

เมื่อวิเคราะห์สถิติการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ ในปี 2554 พบว่า ในจำนวนผู้เยี่ยมเยือน 3,460,031 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย 2,954,986 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.40 และชาวต่างประเทศ 505,045 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.60 ในกรณีพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด พบว่าทุกจังหวัดมีสัดส่วนผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเช่นกัน โดยสัดส่วนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยของกลุ่มจังหวัดฯ เทียบกับภาพรวมของประเทศมีสัดส่วนเพียง ร้อยละ 2.22 และสัดส่วนผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศของกลุ่มฯ เทียบกับภาพรวมของประเทศมีสัดส่วนเพียง ร้อยละ 1.23

ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย (วัน) ของทุกจังหวัดในกลุ่มจังหวัดฯ มีค่าน้อยกว่าระยะเวลาพำนักเฉลี่ย (วัน) ของภาพรวมของประเทศ และเมื่อพิจารณาแยกเป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศก็มีค่าน้อยกว่าภาพรวมของประเทศเช่นกัน ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน) มีเพียงจังหวัดเชียงรายจังหวัดเดียวที่มีค่าใกล้เคียงกับภาพรวมของประเทศ

ด้านรายได้จากการท่องเที่ยว ในปี 2554 มีค่าเท่ากับ 16,428 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 12,110.75 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 73.72 และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ 4,318.15 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.28 ในกรณีพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด พบว่าทุกจังหวัดมีสัดส่วนส่วนใหญ่มาจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยเช่นกัน โดยสัดส่วนรายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยของกลุ่มจังหวัดฯ เทียบกับภาพรวมของประเทศมีสัดส่วนเพียง ร้อยละ 2.51 และสัดส่วนรายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศของกลุ่มฯ เทียบกับภาพรวมของประเทศมีสัดส่วนเพียง ร้อยละ 0.69

1.5 ด้านอุตสาหกรรม

ในปี พ.ศ.2554 กลุ่มจังหวัดฯ มีจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม รวม 3,099 แห่ง โดยจังหวัดแพร่มีมากที่สุด จำนวน 1,555 แห่ง ส่วนจังหวัดพะเยามีน้อยที่สุด 245 แห่ง เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า ประเภทเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือนมีจำนวนมากที่สุด 734 แห่ง รองลงมาคือ ประเภทการเกษตร จำนวน 638 แห่ง และประเภทไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 537 แห่ง ตามลำดับ

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พ.ศ. 2554

ประเภทอุตสาหกรรม	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน	กลุ่มฯ
การเกษตร	233	94	176	135	638
อาหาร	111	30	25	25	191
เครื่องดื่ม	5	-	2	1	8
สิ่งทอ	2	1	3	1	7
เครื่องแต่งกาย	2	1	5	1	9
เครื่องหนัง	5	2	2	-	9
ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	25	20	451	41	537
เฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	84	4	640	6	734
กระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	10	1	5	1	17
สิ่งพิมพ์	-	-	5	2	7
เคมี	12	5	7	4	28
ปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	8	2	3	3	16
ยาง	2	-	2	5	9
พลาสติก	17	-	9	1	27
อโลหะ	108	31	26	45	210
โลหะ	-	-	2	-	2
ผลิตภัณฑ์โลหะ	27	10	29	23	89
เครื่องจักรกล	18	9	19	10	56
ไฟฟ้า	6	-	-	1	7
ขนส่ง	74	28	55	50	207
อื่น ๆ	129	7	89	66	291
รวมยอด	878	245	1,555	421	3,099

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. การวิเคราะห์ศักยภาพด้านสังคม

2.1 ด้านประชากรและแรงงาน

ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย-พะเยา-แพร่-น่าน) ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล 2,676,914 คน โดยแบ่งเป็น ชาย 1,369,327 คน หญิง 1,307,587 คน และมีจำนวนครัวเรือนพิเศษ 13,591 คน โดยแบ่งเป็นชาย 8,157 คน หญิง 5,434 คน โดยจังหวัดเชียงรายมีครัวเรือนส่วนบุคคลมากที่สุด 1,201,411 คน และรองลงมาเป็นจังหวัดแพร่ 515,423 คน

ตารางที่ 29 จำนวนและอัตราร้อยละของประชากร จำแนกประเภทครัวเรือนและเพศ พ.ศ. 2553

จังหวัด	ประเภทครัวเรือน		
		ครัวเรือนส่วนบุคคล	ครัวเรือนพิเศษ
เชียงราย	ชาย	602,094	3,596
	หญิง	599,317	3,645
	รวม	1,201,411	7,241
พะเยา	ชาย	266,188	-
	หญิง	267,692	-
	รวม	533,880	-
แพร่	ชาย	254,859	335
	หญิง	260,564	1,006
	รวม	515,423	1,341
น่าน	ชาย	246,186	630
	หญิง	243,184	783
	รวม	489,370	1,413
กลุ่ม	ชาย	1,369,327	8,157
	หญิง	1,307,587	5,434
	รวม	2,676,914	13,591

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับประชากรที่ทำงานและมีรายได้ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย-พะเยา-แพร่-น่าน) ในปี พ.ศ. 2553 มีเจ้าของหรือผู้ดำเนินกิจการเอง 568,321 คน อยู่ในเขตเทศบาล 94,959 คน และอยู่นอกเขตเทศบาล 473,362 คน ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ 84,150 คน อยู่ในเขตเทศบาล 31,043 คน และอยู่นอกเขตเทศบาล 53,107 คน ลูกจ้างเอกชน 134,284 คน อยู่ในเขตเทศบาล 28,116 คน และอยู่นอกเขตเทศบาล 106,168 คน การรวมกลุ่ม 431 คน อยู่ในเขตเทศบาล 106 คน และอยู่นอกเขตเทศบาล 325 คน ผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ 107,063 คน อยู่ในเขตเทศบาล 25,657 คน และอยู่นอกเขตเทศบาล 81,406 คน

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนร้อยละเขตการปกครอง และสถานะทางการทำงานของผู้มีรายได้สูงสุดของครอบครัว พ.ศ. 2553

จังหวัด		เจ้าของหรือผู้ดำเนินกิจการเอง	ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	ลูกจ้างเอกชน	การรวมกลุ่ม	ผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ
เชียงราย	เขตเทศบาล	36,679	11,679	16,753	32	10,026
	นอกเขตเทศบาล	181,939	18,271	67,791	-	37,224
	รวม	218,618	29,950	84,544	32	47,250
พะเยา	เขตเทศบาล	31,324	6,615	2,290	51	6,552
	นอกเขตเทศบาล	106,796	11,285	3,735	63	14,780
	รวม	138,120	17,900	6,025	114	21,332
แพร่	เขตเทศบาล	17,583	6,942	5,914	9	6,407
	นอกเขตเทศบาล	85,641	8,826	20,644	106	17,048
	รวม	103,224	15,768	26,558	115	23,455
น่าน	เขตเทศบาล	9,373	5,807	3,159	14	2,672
	นอกเขตเทศบาล	98,986	14,725	13,998	156	12,354
	รวม	108,359	20,532	17,157	170	15,026
กลุ่มฯ	เขตเทศบาล	94,959	31,043	28,116	106	25,657
	นอกเขตเทศบาล	473,362	53,107	106,168	325	81,406
	รวม	568,321	84,150	134,284	431	107,063

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในปี 2553 มีครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกประสบอุบัติเหตุอาชญากรรมของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 โดยมีอาชญากรรมต่อทรัพย์สิน จำนวน 2,439 ครั้ง อาชญากรรมต่อชีวิตและร่างกาย จำนวน 237 ครั้ง อาชญากรรมทางเพศ จำนวน 10 ครั้ง ถูกแอบอ้างใช้ข้อมูล/เอกสารส่วนตัว จำนวน 94 ครั้ง โดยมีการเกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินมากที่สุดของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนสถิติคดีอาชญากรรมกลุ่มจังหวัด พ.ศ.2553

จังหวัด		จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกประสบเหตุอาชญากรรมจำแนกตามประเภทอาชญากรรม			
		อาชญากรรมต่อทรัพย์สิน	อาชญากรรมต่อชีวิตและร่างกาย	อาชญากรรมทางเพศ	ถูกแอบอ้างใช้ข้อมูล/เอกสารส่วนตัว
เชียงราย	เขตเทศบาล	502	73	-	63
	นอกเขตเทศบาล	511	101	-	-
	รวม	1,013	174	-	-
พะเยา	เขตเทศบาล	29	26	-	-
	นอกเขตเทศบาล	-	-	-	-
	รวม	29	26	-	-
แพร่	เขตเทศบาล	233	-	10	8
	นอกเขตเทศบาล	251	-	-	-
	รวม	484	-	10	8
น่าน	เขตเทศบาล	198	11	-	23
	นอกเขตเทศบาล	715	26	-	-
	รวม	913	37	-	23
กลุ่มฯ	เขตเทศบาล	962	110	10	94
	นอกเขตเทศบาล	1,477	127	-	-
	รวม	2,439	237	10	94

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.2 การศึกษา

ในปี พ.ศ. 2556 กลุ่มจังหวัดฯ มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 2,318,174 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 667,365 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.79 รองลงมาเป็นมัธยมศึกษา จำนวน 656,066 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.30 และประถมศึกษา จำนวน 423,421 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนสถานศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

จังหวัด	มหาวิทยาลัย	วิทยาลัย	สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา		เอกชน
			มัธยมศึกษา/ขยายโอกาส	ประถมศึกษาและอนุบาล	
เชียงราย	4	6	203	456	10
พะเยา	2	6	83	117	4
แพร่	3	6	78	213	6
น่าน	3	4	121	277	5
รวม	12	22	485	1,063	25

ตารางที่ 33 แสดงประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จและเพศ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2556

จังหวัดและเพศ	รวม	ไม่มีการศึกษา	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษา
เชียงราย	1,016,288	189,299	270,508	202,586	256,031	97,864
ชาย	506,936	76,497	123,994	109,266	153,843	43,336
หญิง	509,352	112,802	146,514	93,320	102,188	54,528
พะเยา	451,271	34,753	150,358	80,145	137,548	48,467
ชาย	223,749	9,469	75,512	40,522	78,630	19,616
หญิง	227,522	25,284	74,846	39,623	58,918	28,851
แพร่	438,642	15,521	147,594	74,237	137,251	64,039
ชาย	215,362	5,484	67,241	33,805	80,961	27,871
หญิง	223,280	10,037	80,353	40,432	56,290	36,168
น่าน	411,973	74,279	98,905	66,453	125,236	47,100
ชาย	206,475	32,374	48,000	36,725	68,911	20,465
หญิง	205,498	41,905	50,905	29,728	56,325	26,635
กลุ่มฯ	2,318,174	313,852	667,365	423,421	656,066	257,470
ชาย	1,152,522	123,824	314,747	220,318	382,345	111,288
หญิง	1,165,652	190,028	352,618	203,103	273,721	146,182

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.3 สาธารณสุข

ในปีพ.ศ. 2554 กลุ่มจังหวัดฯ มีสถานพยาบาลรวม 178 แห่ง จำนวนเตียงผู้ป่วย 5,627 เตียง จำนวนแพทย์ 608 คน ทันตแพทย์ 209 คน และพยาบาล 5,237 คน

ตารางที่ 34 แสดงข้อมูลด้านสาธารณสุขของกลุ่มจังหวัด ปี พ.ศ. 2554

จังหวัด	สังกัด	จำนวนสถานพยาบาล	จำนวนเตียง	จำนวนแพทย์(รวม)	จำนวนทันตแพทย์(รวม)	จำนวนพยาบาล(รวม)
เชียงราย	กระทรวงสาธารณสุข	17	2,303	270	89	2,065
	กระทรวงอื่นๆ	2	167			
	เทศบาล	2	-			
	เอกชน	2	343			
พะเยา	กระทรวงสาธารณสุข	7	775	114	35	1,143
	กระทรวงอื่นๆ	1	30			
	เทศบาล	-	-			
	เอกชน	1	100			
แพร่	กระทรวงสาธารณสุข	129	760	117	38	1,011
	กระทรวงอื่นๆ	-	-			
	เทศบาล	-	-			
	เอกชน	2	136			
น่าน	กระทรวงสาธารณสุข	14	983	107	47	1,018
	กระทรวงอื่นๆ	1	30			
	เทศบาล	-	-			
	เอกชน	-	-			
กลุ่มฯ		178	5,627	608	209	5,237

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

3. การวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มจังหวัดฯ มีเนื้อที่รวม 36,024.10 ตารางกิโลเมตร ในปี 2555 มีเนื้อที่ป่า 20,733.11 คิดเป็นร้อยละ 57.55 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีพื้นที่จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด คือ ร้อยละ 71.18

ตารางที่ 35 แสดงเนื้อที่ป่าไม้ แยกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2553-2555

จังหวัด	เนื้อที่จังหวัด (ตร.กม.)	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554		พ.ศ. 2555	
		เนื้อที่ป่า (ตร.กม.)	ร้อยละ ของพื้นที่ป่า	เนื้อที่ป่า (ตร.กม.)	ร้อยละ ของพื้นที่ป่า	เนื้อที่ป่า (ตร.กม.)	ร้อยละ ของพื้นที่ป่า
		เชียงราย	11,678.37	5,64.62	44.22	5,164.62	44.22
พะเยา	6,335.06	3,287.19	51.89	3,287.19	51.89	3,287.19	51.89
แพร่	6,538.60	4,115.62	62.94	4,115.62	62.94	4,115.62	62.94
น่าน	11,472.07	8,165.68	71.18	8,165.68	71.18	8,165.68	71.18
กลุ่มฯ	36,024.10	15,568.49	43.22	20,733.11	57.55	20,733.11	57.55

ที่มา:กรมป่าไม้

หมายเหตุ : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

3.2 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของกลุ่มจังหวัดฯ เสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากภัยธรรมชาติและการใช้ที่ดินไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินสูง มีปัญหาดินขาดอินทรีย์วัตถุ ปัญหาดินเป็นกรด เป็นต้น โดยแต่ละจังหวัดมีลักษณะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินและสภาพปัญหา ดังนี้

จังหวัดเชียงราย

ทรัพยากรดินเป็นปัจจัยหลักและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมเนื่องจากการใช้ที่ดินผิดประเภทเกิดการพังทลายของดินและการสูญเสียหน้าดิน การปล่อยที่ดินรกร้างว่างเปล่า และการใช้สารเคมีในการเกษตรเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาทุกจังหวัดในกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมหลากหลาย อาทิ การปรับปรุงดิน การปลูกพืชแบบผสมผสาน การส่งเสริมการใช้สารชีวภาพและแนะนำขั้นตอน/วิธีการใช้อย่างถูกต้อง ดังนี้

1. การใช้ที่ดินผิดประเภท เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการนำพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรมาใช้เป็นพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น
2. การพังทลายของดินและการสูญเสียหน้าดิน เนื่องจาก
  - เกิดจากการประกอบกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่ การทำเกษตรกรรม การตัดถนน และการสร้างเขื่อน
  - เกิดจากพื้นที่ป่าถูกทำลายโดยมนุษย์ ทำให้หน้าดินเปิด และถูกกัดเซาะโดยน้ำฝนหรือน้ำหลากได้ง่าย
  - จากธรรมชาติ การกัดเซาะของกระแสน้ำและลม รวมทั้งแรงโน้มถ่วงของโลก
3. การปล่อยที่ดินรกร้างว่างเปล่า ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
4. การใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ทำให้มีสารพิษตกค้างในดิน เช่น ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช

จังหวัดพะเยา

ทรัพยากรดินและที่ดิน โดยรวมประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน อันเนื่องมาจากจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ คือ ลม ฝน อุณหภูมิ หรือสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นผลจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ตัดไม้ทำลายป่าและเปิดป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ การชะล้างพังทลายของดิน โดยเฉพาะในพื้นที่ตอนที่มีการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ลาดชัน การใช้ดินอย่างไม่ถูกต้องหลักวิชาการและขาดการบำรุงรักษา นอกจากนี้เป็นการสูญเสียทรัพยากรดินในพื้นที่ป่าซึ่งเป็นการสูญเสียสิทธิในที่ดิน จากของรัฐเป็นของเอกชน ในหลากหลายลักษณะการถือครอง ได้แก่ กลุ่มที่มีสิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอน (ยกเว้นกรณีข้อจำกัดห้ามโอน) ได้แก่ โฉนด และน.ส. 3 และกลุ่มที่ไม่มีสิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอน (ยกเว้นทางมรดก) ได้แก่ น.ค.3 , กสน.5 , ส.ท.ก. 1, 2 และ ส.ป.ก. 4-01

จังหวัดแพร่

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่จังหวัดแพร่ส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่นา 287,520 ไร่ หรือ ร้อยละ 46.60 รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์เพื่อทำไร่ ร้อยละ 29.43 การปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ร้อยละ 16.34 นอกนั้นเป็นการใช้ประโยชน์ประเภทอื่น รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัย ร้อยละ 4.83

ส่วนการชะล้างและพังทลายของหน้าดินที่ก่อให้เกิดตะกอน พบว่า มีตะกอนสะสมในพื้นที่ลุ่มน้ำยม 417.85 ตันต่อตารางกิโลเมตรต่อปี จากพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด 12,652 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นอัตราการสูญเสียหน้าดิน 0.32 มิลลิเมตรต่อปี จึงควรต้องให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาพื้นที่ต้นน้ำ และป่าชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการปลูกฟื้นฟูสภาพป่า Food Bank การทำฝายต้นน้ำแบบผสมผสานและกึ่งถาวร การปลูกหญ้าแฝก และการป้องกันไฟป่า ทั้งนี้ โดยทั่วไปดินที่สำรวจพบในจังหวัดแพร่นั้น ดินที่ใช้ในการทำนาส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ในระดับปานกลาง ส่วนดินในบริเวณที่สูงขึ้นไปซึ่งใช้ในการปลูกพืชไร่และบริเวณป่ารวมทั้งบริเวณพื้นที่สูงชันส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับต่ำ ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องดินนั้น แยกออกเป็นข้อๆ คือ ปัญหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน สำหรับดินที่ใช้ประโยชน์ในการทำนา ถึงแม้ดินส่วนใหญ่จะมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และปัญหาดินตื้น

จังหวัดน่าน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน ส่วนใหญ่มีปัญหาดังนี้

1. ปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ได้แก่ การใช้ที่ดินไม่สอดคล้องกับสมรรถนะของที่ดินการใช้ที่ดินผิดประเภทและการใช้ที่ดินไม่ถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์
2. ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินเป็นปัญหาจากการสืบเนื่องจากการใช้ที่ดินอย่างไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีความลาดชันสูงชะล้างพังทลาย ทำให้ดินเสื่อมโทรม
3. ปัญหาการใช้ที่ดินที่มีศักยภาพทางการเกษตรต่ำ
4. ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ได้แก่ ปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน และปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมีหลายพื้นที่ที่ถูกถือครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงไม่มีแรงจูงใจในการบำรุงรักษาที่ดิน
5. ปัญหามลพิษทางดิน ได้แก่ สารพิษตกค้างจากการใช้ในการเกษตร อุตสาหกรรมและชุมชน

3.3 ทรัพยากรน้ำ

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มจังหวัดฯ มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงและป่าไม้ จึงเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศ โดยมีแหล่งน้ำสายหลักที่เป็นแหล่งน้ำจืดของประเทศ ดังนี้

1) แม่น้ำอิง มีต้นกำเนิดจากดอยหลวง อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา แล้ววกลงใต้ลงกว๊านพะเยา อำเภอพะเยา แล้ววกขึ้นเหนือ ผ่านอำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผ่านอำเภอป่าแดด อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล อำเภอเม็งราย แล้วลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีความยาว 270 กิโลเมตร

2) แม่น้ำกก มีต้นกำเนิดอยู่ที่ภูเขาทางตอนเหนือของเมืองกก รัฐเชียงตุงของพม่า ไหลลงทางใต้เข้าเขตแดนไทยที่ช่องแม่น้ำกก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านเชียงราย ไปออกแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในเขตประเทศไทย มีความยาว 110 กิโลเมตร

3) แม่น้ำยม มีต้นกำเนิดบริเวณดอยภูรังกาในเทือกเขาผีปันน้ำตะวันออก เขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา ผ่านอำเภอเชียงม่วน อำเภอสอง อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น อำเภอลอง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ผ่านสุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร บรรจบกับแม่น้ำน่านที่ตำบลเกยชัย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีความยาวประมาณ 700 กิโลเมตร

4) แม่น้ำน่าน มีต้นกำเนิดอยู่ที่ดอยภูแวในเทือกเขาหลวงพระบาง และที่อำเภอปัว บนเทือกเขาเพชรบูรณ์ จังหวัดน่าน ไหลผ่านอำเภอท่าวังผา อำเภอเมืองน่าน อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน อำเภอท่าปลา อำเภอลับแล อำเภอตระอน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผ่านสุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร แล้วไปบรรจบกับแม่น้ำปิง ของตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีความยาวประมาณ 740 กิโลเมตร

นอกจากนั้น ยังมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญคือ กว๊านพะเยา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีความกว้างประมาณ 4 กิโลเมตร ยาวประมาณ 7 กิโลเมตร รวมถึง กรมชลประทานและการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ได้สร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝ่าย ทานบ เพื่อเก็บกักน้ำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ใช้ในการเพาะปลูก ผลิตรักษาไฟฟ้าบรรเทาอุทกภัย เก็บน้ำไว้ใช้ฤดูแล้ง และเพื่ออุปโภคบริโภค

สภาพปัญหาทรัพยากรน้ำของแต่ละจังหวัดในกลุ่ม มีดังนี้

จังหวัดเชียงราย

โดยที่ผ่านมา จังหวัดได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ การจัดทำแผนแก้มัญฉิ่ง ขุดลอกแหล่งน้ำ จัดทำแผนป้องกันน้ำท่วม และเพิ่มพื้นที่รองรับน้ำ แต่ก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะการที่พื้นที่ลุ่มน้ำมีปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหามลพิษทางน้ำ โดยต้นเหตุของปัญหามีดังนี้

1. การตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ทำให้ไม่สามารถชะลอปริมาณน้ำทำให้ไหลสม่ำเสมอได้ตลอดปี จึงมักเกิดปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ส่วนช่วงฤดูร้อนเกิดปัญหาน้ำขาดแคลน เปรียบเทียบได้ว่าในอดีตน้ำในแม่น้ำกกมีระดับสูง เคยล้นท่วมขึ้นพื้นที่ใกล้เคียงกับลำน้ำแต่ในปัจจุบันมีระดับน้ำลดลงมาก ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดมาจากการทำไร่เลื่อนลอยและการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

2. กรวด ดิน และทรายจำนวนมากได้ถูกน้ำพัดพามาทับถมอย่างต่อเนื่องทุกปี ทำให้อัตราการตื้นเขินทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี

3. หนองน้ำตื้นเขินมีวัชพืชขึ้นปกคลุม เนื่องจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ข้างเคียงลงไปใช้พื้นที่ที่ตื้นเขินปลูกผัก บางแห่งถูกใช้เป็นที่ทิ้งขยะมีเศษวัสดุก่อสร้างและเศษขยะอยู่ในลำเหมือง บางส่วนถูกบุกรุกเหลือเพียงลำน้ำแคบ ๆ

4. มีการปล่อยน้ำเสียจากชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ตามลำน้ำ ทำให้คุณภาพน้ำ ไม่สะอาด มีสารปนเปื้อน

5. การพัฒนาแหล่งน้ำประสพปัญหาที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการแหล่งน้ำไม่ครอบคลุมพื้นที่เกิดภัยแล้งและน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทั้งนี้มีสาเหตุที่สำคัญ คือ งบประมาณบริหารจัดการน้ำไม่เพียงพอ ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง และแหล่งน้ำตื้นเขิน ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ เกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมได้รับความเสียหายและน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ

จังหวัดพะเยา

จากการประเมินสถานการณ์ด้านทรัพยากรแหล่งน้ำ บนพื้นฐานของการสูญเสียความสามารถในการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ กว๊านพะเยา หนองเล็งทราย แม่น้ำอิง ลำน้ำสาขา และแม่น้ำยม มีความสามารถในการเก็บกักน้ำน้อยลงอันเนื่องมาจากตื้นเขินของแหล่งน้ำ ซึ่งเกิดจากการชะล้างพังทลายของดินก่อให้เกิดตะกอนลงไปสะสมอยู่ในแหล่งน้ำต่าง ๆ รวมทั้งการทับถมของซากวัชพืช การก่อสร้างฝาย หรือทำนบกั้นน้ำโดยไม่มีประตูระบายน้ำและการบุกรุกที่ดินริมน้ำ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการเสื่อมโทรมและการสูญเสียแหล่งน้ำอันเป็นต้นน้ำลำธารจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่เกษตรกรรม การทำไร่เลื่อนลอย รวมทั้งการถูกไฟป่าเผาทำลาย จนภูเขากลายเป็นเขาหัวโล้น โดยเฉพาะบริเวณเทือกเขาด้านตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด เริ่มจากด้านใต้ของอำเภอดอกคำใต้เรื่อยขึ้นไปจนถึงทิศเหนือของอำเภอจุน

สภาพปัจจุบัน พบว่า มีการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชลประทานของโครงการต่างๆ รวม 32.7 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 10.98 ของปริมาณความต้องการน้ำในปัจจุบัน และมีช่วงเวลาการขาดแคลน 1-11 ปี โดยลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำอิงตอนกลางมีช่วงเวลาการขาดแคลนสูงสุด คือ มีจำนวนปีของความขาดแคลน 11 ปี และมีปริมาณน้ำขาดแคลน 22.04 ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขาดแคลนน้ำในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการขนาดเล็กที่กระจายอยู่ตามลำน้ำย่อย ส่วนลุ่มน้ำสาขาแม่ลาวมีช่วงเวลาการขาดแคลนน้อยที่สุด โดยมีจำนวนปีของความขาดแคลน 1 ปี และมีปริมาณน้ำขาดแคลน 0.86 ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี สำหรับน้ำอุปโภค-บริโภคของชุมชนขนาดใหญ่ พบว่า มีปริมาณน้ำเพียงพอ

สภาพอนาคต เมื่อมีการพัฒนาโครงการศักยภาพตามแผน (พิจารณาเฉพาะโครงการขนาดกลาง) พบว่า มีการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชลประทานของโครงการต่างๆ รวม 32.99 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 10.95 ของปริมาณความต้องการน้ำในอนาคตและมีช่วงเวลาการขาดแคลน 1-11 ปี โดยลุ่มน้ำสาขาน้ำแม่ น้ำอิงตอนกลาง และแม่ลาว มีการขาดแคลนน้ำเพิ่มขึ้น

จังหวัดแพร่

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำยมเพื่อจัดสรรน้ำให้พอเพียงต่อการใช้ประโยชน์ของชุมชน โดยในส่วนของแหล่งน้ำใต้ดินมีบ่อน้ำบาดาลที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรธรณี กรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท และกรมอนามัย มีจำนวนรวม 2,323 บ่อ ส่วนการจัดการน้ำผิวดินในรูปของการสร้างแหล่งเก็บน้ำ ได้แก่ โครงการชลประทาน ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีจำนวน 5 โครงการ 26 โครงการ และ 596 โครงการ ตามลำดับ โดยสามารถกักเก็บน้ำได้ 391.3 ลูกบาศก์เมตร ครอบคลุมพื้นที่รับประโยชน์ 1,538,975 ไร่ ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า 108 โครงการ มีพื้นที่รับน้ำ 145,210 ไร่

อย่างไรก็ตามในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดแพร่ ยังจำเป็นต้องพิจารณาภัยธรรมชาติที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปด้วย ได้แก่ ภัยแล้งและอุทกภัย ซึ่งจากข้อมูลศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ) ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2548 ระบุว่า จังหวัดแพร่มีหมู่บ้านที่ไม่เสี่ยงต่อภัยแล้งและเสี่ยงต่อภัยแล้งในจำนวนใกล้เคียงกัน จำนวน 314 หมู่บ้านและ 342 หมู่บ้าน โดยพื้นที่ที่มีความเสี่ยงถึงเสี่ยงน้อย มีจำนวนร้อยละ 46.60 ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับความเสี่ยงน้อย ร้อยละ 39.11

จังหวัดน่าน

สภาพปัญหาทรัพยากรน้ำ

1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีขนาดเล็กและต้นเขินขาดระบบส่งน้ำและเครื่องสูบน้ำ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี ไปยังไร่นาของเกษตรกรนอกเขตชลประทาน

2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งในบริเวณพื้นที่ใกล้ลำน้ำหรือแหล่งน้ำขนาดเล็ก

3) การบุกรุกพื้นที่แหล่งน้ำจากชาวบ้านบริเวณแหล่งน้ำหลายสายถูกบุกรุกจากชาวบ้านเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกโดยเฉพาะการปลูกพืชสวนและไร่นา เป็นต้น

4) คุณภาพน้ำในลำน้ำสายสำคัญบางสายเสื่อมโทรม เนื่องจากมีการทิ้งสิ่งปฏิกูลและสารเคมีลงสู่แม่น้ำโดยตรงโดยเฉพาะลำน้ำที่ไหลผ่านแหล่งชุมชนจะมีปัญหาคุณภาพน้ำและมีสิ่งปฏิกูลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

5) การพัฒนาพื้นที่แหล่งน้ำที่มีอยู่ไม่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและมีสมรรถภาพในการเก็บและการระบายน้ำ

6) ปัญหาน้ำท่วมฉับพลันที่เกิดขึ้นในบางชุมชนที่เกิดเนื่องจากลำน้ำมีความลาดชันสูงไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำและชะลอการไหลของน้ำ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่เป็นทางผ่านของน้ำอีกด้วย

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำหรับการแก้ไขในเรื่องนี้ จังหวัดได้จัดทำโครงการชลประทานทั้งที่มีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและความต้องการน้ำในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค-บริโภคจากหลายหน่วยงาน

ส่วนแนวโน้มในอนาคต ควรให้ความสำคัญกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นของการใช้น้ำในด้านต่างๆ อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่สมดุลในด้านการใช้น้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

3.4 ปัญหามลพิษทางอากาศ

พื้นที่ภาคเหนือตอนบน มักจะประสบปัญหาหมอกควันทุกปี โดยสามารถตรวจพบแนวโน้มการเพิ่มสูงขึ้นของปริมาณฝุ่นขนาดเล็ก (PM10) ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงต้นปี สาเหตุหนึ่งเกิดจากช่วงเวลาดังกล่าวมวลอากาศเย็นเริ่มปกคลุมพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย สภาพอากาศแห้งและนิ่ง ฝุ่นละอองสามารถแขวนลอยอยู่ในบรรยากาศได้นาน ไม่สามารถแพร่กระจายออกไปได้และไม่ตกลงสู่พื้น ก่อให้เกิดสภาพฟ้าหาว มีหมอกควันปกคลุม ทิศนวิสัยต่ำกว่า 1 กิโลเมตร

ตารางที่ 36 แสดงปริมาณฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM10) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552-2554

จังหวัด/ อำเภอ	ฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM10) แยกตามรายปี ตั้งแต่ พ.ศ.2552-2554											
	พ.ศ.2552				พ.ศ.2553				พ.ศ.2554			
	ค่าเฉลี่ย 24 ชม. (มคก./ลบ.ม)			ค่าเฉลี่ย 1 ปี	ค่าเฉลี่ย 24 ชม. (มคก./ลบ.ม)			ค่าเฉลี่ย 1 ปี	ค่าเฉลี่ย 24 ชม. (มคก./ลบ.ม)			ค่าเฉลี่ย 1 ปี
	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ครั้ง>std.*		ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ครั้ง>std.*		ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ครั้ง>std.*	
เชียงใหม่	286.4	8.2	27/363	49.4	267.1	11.2	40/364	54.8	149.9	10.5	1/361	39.6
พะเยา	-	-	-	-	126.7	2.1	1/162	34.9	129.8	4.9	5/328	36.9
แพร่	-	-	-	-	106.0	3.2	0/228	30.7	121.5	6.0	1/340	41.1
น่าน	59.1	9.6	0/203	26.7	187.2	7.1	20/362	44.0	99.6	3.2	0/349	32.4
แม่สาย	-	-	-	-	-	-	-	-	111.6	7.0	0/164	45.6

ที่มา: สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ * : จำนวนครั้งที่เกินมาตรฐาน/จำนวนครั้งที่ตรวจวัด

ค่ามาตรฐาน PM10 ไม่เกิน 120 มคก./ลบ.ม.

เชียงราย	ตรวจวัดที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย
พะเยา	ตรวจวัดที่อุทยานการเรียนรู้กว๊านพะเยา
แพร่	ตรวจวัดที่สถานีอุตุนิยมวิทยาแพร่
น่าน	ตรวจวัดที่สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน
แม่สาย	ตรวจวัดที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สาย

3.5 สถานการณ์อุทกภัย

สถานการณ์อุทกภัยของกลุ่มจังหวัดฯ ในปี 2553 มีพื้นที่ประสบภัยทั้งสิ้น 51 อำเภอ 334 ตำบล 2,880 หมู่บ้าน โดยมีลักษณะที่ตั้งลุ่มริมลำน้ำได้รับความเสียหายจากอุทกภัยมากที่สุด 1,462 แห่ง และลักษณะที่ตั้งลุ่มแอ่งกระทะได้รับความเสียหายน้อยที่สุด 380 แห่ง ลักษณะของภัยที่เกิดขึ้นในกลุ่มจังหวัดฯ ที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือน้ำป่าไหลหลาก 1,363 แห่ง รองลงมาคือน้ำล้นตลิ่ง 1,151 แห่ง และ ความเสียหายที่อาจได้รับหรือส่งผลกระทบต่อประชาชน 850,679 คน บ้านเรือนราษฎร 249,104 หลัง

ตารางที่ 37 สรุปสถานการณ์อุทกภัย ปี พ.ศ.2553 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

จังหวัด	จำนวนพื้นที่เสี่ยงภัย			ลักษณะที่ตั้ง				ลักษณะของภัย					ความเสียหายที่อาจได้รับ	
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ที่ลุ่มแอ่งกระทะ	ที่ลุ่มริมลำน้ำ	ที่ราบตลิ่งเชิงเขา	ที่เนินเขา/ภูเขา	น้ำท่วมขัง	น้ำล้นตลิ่ง	น้ำป่าไหลหลาก	ดิน/โคลนถล่ม	อื่นๆ	จำนวนประชากร (คน)	บ้านเรือนราษฎร (หลัง)
เชียงราย	18	128	1,499	196	701	484	331	481	516	541	222	132	313,309	92,621
น่าน	15	97	659	118	362	323	262	100	302	436	274	127	156,591	46,713
แพร่	8	49	321	13	241	146	14	11	180	180	161	-	193,394	53,291
พะเยา	10	60	401	53	158	74	37	180	153	206	75	-	187,385	56,479
กลุ่ม	51	334	2,880	380	1,462	1,027	644	772	1,151	1,363	732	259	850,679	249,104

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3.6 สถานการณ์ภัยแล้ง

สถานการณ์ภัยแล้งของกลุ่มจังหวัดฯ ในปี พ.ศ. 2553 มีพื้นที่ประสบภัยรวม 50 อำเภอ 351 ตำบล 3,356 หมู่บ้าน โดยมีราษฎรเดือดร้อน 993,075 คน 212,852 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรที่ได้รับความเสียหาย จำนวน 339,284 ไร่ ความเสียหายเบื้องต้น คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 308,815,630 บาท

ตารางที่ 38 สรุปสถานการณ์ภัยแล้ง ปีพ.ศ. 2553 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

จังหวัด	พื้นที่ประสบภัย			ราษฎรเดือดร้อน		พื้นที่เกษตรที่ได้รับความเสียหาย(ไร่)	ความเสียหายเบื้องต้น(บาท)
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	คน	ครัวเรือน		
เชียงราย	18	122	1,446	376,548	-	34,746	30,150,940
พะเยา	9	68	802	215,082	85,510	186,184	110,926,640
แพร่	8	73	443	175,215	56,250	78,072	88,717,450
น่าน	15	88	665	226,230	71,092	40,282	79,020,600
รวม	50	351	3,356	993,075	212,852	339,284	308,815,630

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สถานการณ์ไฟฟ้าของกลุ่มจังหวัดฯ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2553 ถึงวันที่ 29 เมษายน 2554 กลุ่มจังหวัด มีความถี่รวม 116 ครั้ง พื้นที่เสียหายรวม 490.50 ไร่ โดยจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีความถี่ในการเกิดไฟฟ้าสูงที่สุด 50 ครั้ง พื้นที่เสียหาย 193 ไร่ จึงควรต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันแก้ไขและบรรเทาปัญหาอย่างเข้มข้น

ตารางที่ 39 สรุปรายงานไฟฟ้าตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2553 ถึงวันที่ 29 เมษายน 2554
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

ลำดับ	จังหวัด	ความถี่(ครั้ง)	พื้นที่เสียหาย(ไร่)
1	เชียงราย	22	62.5
2	พะเยา	50	193
3	แพร่	42	227
4	น่าน	2	8
	รวม	116	490.50

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3.8 สถิติภัยพิบัติแผ่นดินไหว

จังหวัดที่เสี่ยงภัยมีดังนี้ ในปี พ.ศ.2552 วัดความสูงที่สุดได้ที่ 7.9 ริกเตอร์ ต่ำสุด 3.5 ริกเตอร์ ในปี พ.ศ.2553 วัดความสูงได้ที่ 5.3 ริกเตอร์ ต่ำสุด 3.5 ริกเตอร์ ในปี พ.ศ.2554 วัดความสูงได้ที่ 5.3 ริกเตอร์ ต่ำสุด 3.1 ริกเตอร์ ซึ่งควรต้องมีมาตรการในการป้องกัน เตรียมพร้อมและเตือนภัยให้กับประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ 40 แสดงจำนวนการเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหว (ปี พ.ศ.2552-2554)

ปี พ.ศ.2552		ปี พ.ศ. 2553		ปี พ.ศ. 2554	
สูงสุด	ต่ำสุด	สูงสุด	ต่ำสุด	สูงสุด	ต่ำสุด
6.9	3.5	5.3	3.5	5.3	3.1

(จังหวัดเชียงราย, พะเยา, แพร่, น่าน)

3.9 สรุปประเด็นสำคัญและความต้องการของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น แบ่งเป็น 4 ด้านหลัก ดังนี้

1. ด้านการค้า การลงทุน และโลจิสติกส์

1) ปัญหาความไม่พร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง (GMS) และประชาคมอาเซียน (AC) แม้รัฐบาลจะลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อาทิ สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 (เชียงใหม่-ห้วยทราย) รองรับการเชื่อมโยงเส้นทาง R3A ท่าเรือเชียงแสนแห่งที่ 2 ท่าอากาศยานนานาชาติ การพัฒนาจุดผ่านแดน เป็นต้น แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้เป็นระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าและบริการ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะการขนส่งระบบรางให้เชื่อมโยงจากอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ไปถึงอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย สร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งและศูนย์กระจายสินค้า (DC) รวมถึงเส้นทางถนนที่มีมาตรฐานเชื่อมไปยังจุดผ่านแดน พัฒนาจุดผ่านแดนให้มีมาตรฐาน รวมทั้งเร่งทำความตกลงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกการค้าและการขนส่งข้ามพรมแดนให้เป็นมาตรฐานสากล

2) ปัญหาความไม่พร้อมของผู้ประกอบการและบุคลากรด้านการค้าการลงทุนและโลจิสติกส์ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs และแรงงานที่เกี่ยวข้องในด้านภาษา วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม GMS และ AC กฎระเบียบทางการค้าการลงทุนและการขนส่ง ทักษะการเจรจาการค้า จับคู่ทางธุรกิจ การพัฒนาธุรกิจผู้ให้บริการโลจิสติกส์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พัฒนามาตรฐานของ

สินค้าและบริการเพื่อการส่งออก จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

3) **ปัญหาความไม่พร้อมของชุมชนและสังคมรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานและประชากรบริเวณชายแดน** ซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาทางด้านสังคม ยาเสพติด แรงงานต่างด้าว อาชญากรรม สาธารณสุข และความมั่นคง จึงมีความจำเป็นต้องเร่งบริหารจัดการเชิงพื้นที่ โดยวางแผนแม่บทการจัดการเมือง/ชุมชนชายแดน เร่งรัดการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดน การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน เป็นต้น

2. ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

1) **ปัญหาด้านการผลิตสินค้าเกษตรหลักของกลุ่มจังหวัดฯ** โดยเฉพาะข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ คุณภาพของผลผลิตไม่สม่ำเสมอ มีการใช้สารเคมีเกินความจำเป็น สภาพดินเสื่อมโทรม ส่งผลเสียต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่การพัฒนากระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพ การตรวจรับรองตามมาตรฐาน GAP ส่งเสริมกระบวนการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรหลัก เพื่อกระจายสู่ตลาดระดับบน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาไปสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ตอบสนองตลาดอาหารเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะข้าว กาแฟ ชา ผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

2) **ปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร** เนื่องจากผลผลิตเกษตรมีปัญหาด้านการตลาด เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง ลำไย และพืชไร่อื่นๆ จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการปลูกพืชที่สร้างรายได้และผลตอบแทนสูงกว่า เช่น ยางพารา และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับมาตรฐานยางพาราของกลุ่มจังหวัดฯ จึงต้องเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา รวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย พัฒนาศักยภาพการผลิต การตลาดและการแปรรูป พัฒนาเป็นตลาดกลางซื้อขายยางพารา (Hub) ของภาคเหนือ และสู่การส่งออกเชื่อมโยงกับระบบโลจิสติกส์ไปสู่ สปป.ลาว และประเทศจีน นอกจากนี้ ยังได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพทางการเกษตรให้มั่นคงเพียงพอต่อการดำรงชีพ

3) **ปัญหาความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการในพื้นที่ และความร่วมมือระหว่างกลุ่มจังหวัดฯ กับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม** ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ส่งเสริมการเกษตรแบบมีสัญญา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

3. ด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

1) **ปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS และ AC** เนื่องจากการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก เครือข่ายการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดฯ และกลุ่มประเทศ GMS ประกอบกับขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูดหรือจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวหรือพำนักนานในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฯ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพโดดเด่น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ โดดเด่นวิถีชีวิตล้านนาที่เข้มแข็งและวัฒนธรรมชนเผ่าที่หลากหลายมาเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในกลุ่มจังหวัดฯ กลุ่มประเทศ GMS และ AC เช่น การท่องเที่ยวในลำน้ำโขง การท่องเที่ยวตามเส้นทาง R3A เป็นต้น

2) ปัญหาด้านมาตรฐานการบริการและบุคลากรการท่องเที่ยว ที่ยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ใก้ได้นำเที่ยว ชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านการท่องเที่ยว และมีมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พัฒนาจุดแวะพัก ท่องน้ำให้ได้มาตรฐาน สะอาด ถูกสุขลักษณะ จัดทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน มีภาษาสากล เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากการท่องเที่ยว เป็นต้น

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่ป่าไม้และแหล่งต้นน้ำถูกทำลาย ส่งผลให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงและเสื่อมถอยอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องเร่งฟื้นฟูอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และแหล่งต้นน้ำ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ตลอดจนการปลูกพืชเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งการทำฝายในพื้นที่ต้นน้ำ การจัดโซนนิ่งการอนุรักษ์ป่า และพื้นที่ที่อนุญาตให้ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะจังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน

2) ปัญหาภัยพิบัติเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทั้งอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่มของกลุ่มจังหวัดฯ มีสถิติของการเกิดภัยสูงและอยู่ในลำดับต้นของประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งด่วนในการยกระดับพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการปัญหา สร้างความรู้ความเข้าใจ และบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสาธารณภัยต่างๆ ตลอดจนการเตรียมการในการป้องกันและเตือนภัยอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่เสี่ยงภัย

3) ปัญหาหมอกควันและไฟป่า พื้นที่ภาคเหนือตอนบน 2 ประสบปัญหาหมอกควันและไฟป่าอย่างรุนแรงในช่วงต้นปี ตรวจพบการเพิ่มสูงขึ้นของปริมาณฝุ่นขนาดเล็ก (PM10) ก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพของประชาชน รวมถึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งด่วนต้องเพิ่มศักยภาพชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า ปลูกจิตสำนึกและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชน ประชาชน ชุมชน

5. การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมปัจจัยภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส ข้อจำกัด)

ได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยกำหนดปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของกลุ่มจังหวัด ได้นำเอาข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เป็นจริงมาวิเคราะห์ หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยคณะกรรมการได้สรุปประเด็นของแต่ละด้าน แล้วนำมาจัดน้ำหนักลำดับความสำคัญของแต่ละข้อในแต่ละด้านโดยใช้มาตราวัดระดับ 4 ระดับ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยและการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย รายละเอียด ดังนี้

เกณฑ์ความหมายของระดับความสำคัญของสถานะแวดล้อม

4	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของสภาพแวดล้อม

3.26 – 4.00	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมาก
2.51 – 3.25	หมายถึง	เห็นด้วยระดับปานกลาง
1.76 – 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.75	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

4.1 จุดแข็ง

ลำดับ	จุดแข็ง (Strength)	คะแนน
S1	ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์และหลากหลายทางชีวภาพ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทั้งด้านเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว	3.17
S2	เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน(ลาวและพม่า) ซึ่งเป็นโอกาสในการดำเนินกิจกรรมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวร่วมกัน	3.50
S3	มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นกลุ่มล้านนาตะวันออกที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหัตถอุตสาหกรรม	3.30
S4	ระบบโลจิสติกส์ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับเมืองหลักในเขตภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง GMSและประเทศข้างเคียง	3.31
S5	โครงการหลวงและศูนย์ศึกษาพัฒนาตามโครงการพระราชดำริที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัด รวมทั้งมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือข้าว ยางพารา ลำไย ลิ้นจี่ และ ชา กาแฟ ที่สามารถทำรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัดทั้งเป็นสินค้าสดและแปรรูป	3.92
S6	สถาบันการศึกษาระดับสูงพร้อมที่จะสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัด	3.88
รวม		3.51

4.2 จุดอ่อน

ลำดับ	จุดอ่อน (Weakness)	คะแนน
W1	คนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมประกอบกับมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้นบ่อย	3.20
W2	ชุมชนท้องถิ่นยังไม่สามารถนำทรัพยากรการท่องเที่ยวและทุนทางสังคมที่มีอยู่ รวมทั้งโอกาสของความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน	3.13
W3	ขาดระบบการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า	3.22
W4	ผู้ผลิตและผู้ประกอบการมีค่านิยมในการประกอบอาชีพลอกเลียนแบบกัน ทำให้ผลผลิตตกต่ำ ล้นตลาดและไม่มีคุณภาพ อีกทั้งยังขาดการรวมกลุ่มและเครือข่ายความร่วมมือกัน ทั้งกับไทยและต่างประเทศทำให้เป็นอุปสรรคในกระจายสินค้าและบริการ	3.25
W5	ทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่าไม้และน้ำถูกทำลาย ทำให้สภาพนิเวศเปลี่ยนแปลงและเสื่อมถอยอย่างรวดเร็ว	3.21
W6	ระบบการคมนาคมขนส่ง (Logistics) ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่เพื่อในการเชื่อมโยงกิจกรรมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและทั่วถึง	3.17
W7	การท่องเที่ยวยังไม่มีการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างแท้จริง	3.15
W8	ความตระหนักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังมีน้อย	3.16
W9	เกษตรกรใช้พื้นที่ทำการเกษตรกรรมมากขึ้นและทำการรุกพื้นที่ป่าและใช้สารเคมีในการเกษตรจำนวนมาก	3.16
รวม		3.18

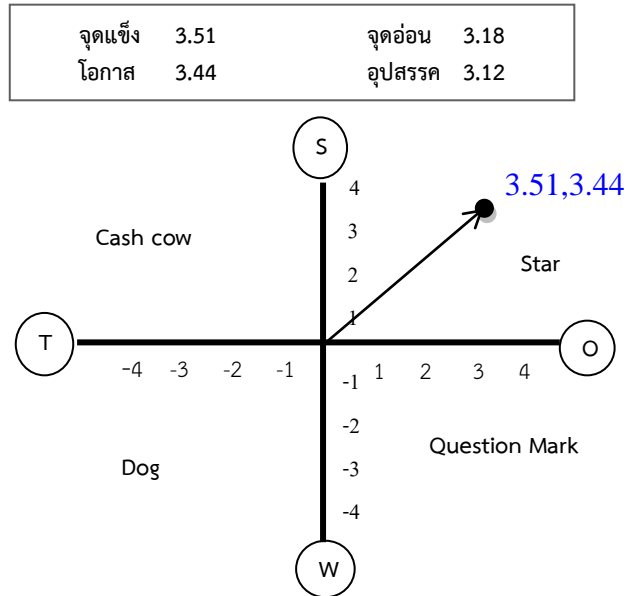
4.3 โอกาส

ลำดับ	โอกาส (Opportunity)	คะแนน
O1	สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญและเร่งรัดการพัฒนาแม่น้ำโขงให้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงการค้ากับประเทศต่างๆในเขตลุ่มน้ำโขง การค้า การท่องเที่ยวและการประมง	3.60
O2	สาธารณรัฐประชาชนจีน พม่า เวียดนามและสปป. ลาว เป็นตลาดเป้าหมายที่มีประชากรจำนวนมากและมีกำลังซื้อสูง	3.53
O3	กระแสตื่นตัวด้านการรักษาสุขภาพที่ดี ทำให้คนหันมาสนใจอาหารปลอดสารพิษและเน้นสุขภาพมากขึ้น	3.52
O4	นโยบายรัฐในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำและพลังงานทดแทนอย่างเป็นระบบ	3.45
O5	องค์การระหว่างประเทศที่มีความพร้อมในด้านการสนับสนุนโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง	3.21
O6	การที่กลุ่มจังหวัดให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาผู้สูงอายุ มีส่วนช่วยสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและการพำนักยาวซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของพื้นที่	3.45
O7	การร่วมลงทุนในประเทศของต่างประเทศเพิ่มขึ้นทำให้ผู้ประกอบการและผู้ผลิตมีเงินลงทุนในการผลิต	3.42
O8	ต้นทุนของสินค้าเกษตรมีราคาถูกลง ทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพการผลิตและการเพิ่มมูลค่าของสินค้า	3.40
รวม		3.44

4.4 ภัยอุปสรรค

ลำดับ	ภัยอุปสรรค (Threat)	คะแนน
T1	สภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่มีเสถียรภาพ ทำให้ระบบเศรษฐกิจชะลอตัว การขับเคลื่อนการค้าเงินงานไม่ต่อเนื่อง	2.78
T2	ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอน ผันผวนตลอดเวลา	3.16
T3	ราคาน้ำมันและพลังงานไม่มีเสถียรภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการลงทุน	2.77
T4	ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลกส่งผลทำให้เศรษฐกิจได้รับความเสียหายและนักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน	2.84
T5	ระบบคมนาคมในกลุ่มประเทศ GMS ยังไม่สมบูรณ์ตามแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปตามวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ที่กลุ่มจังหวัดกำหนดไว้	3.86
T6	จีนและเวียดนามเป็นคู่แข่งที่สำคัญในการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปในตลาดกลาง	3.15
T7	การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีอาจทำให้เกิดปัญหาแรงงานเกินงาน ปัญหายาเสพติด และกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ	3.07
T8	การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate change) ทำให้เกิดภัยพิบัติในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.14
T9	ความมั่นคงทางอาหารมีแนวโน้มลดลง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและภาวะทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน	3.26
T10	การลงทุนของต่างชาติมากขึ้นทำให้ที่ดินลดลง ทำให้การพัฒนาของรัฐมีปัญหาเนื่องจากเกิดกลุ่มต่อต้านการพัฒนา ส่งผลต่อการพัฒนาเชิงนโยบายพัฒนาได้น้อยลง	3.24
รวม		3.12

5 ภาพแผนภูมิกราฟ - ตำแหน่งของการพัฒนาในกลุ่มจังหวัด

จากการวิเคราะห์และให้น้ำหนักปัจจัยต่างๆ พบว่าในภาพรวม ค่าเฉลี่ยของจุดแข็ง เท่ากับ 3.51 จุดอ่อน เท่ากับ 3.18 โอกาส เท่ากับ 3.44 และอุปสรรค เท่ากับ 3.12 จึงนำค่าเฉลี่ยสูงสุดของปัจจัยภายใน และภายนอกมาหาจุดตัดกัน พบว่า จุดแข็งและโอกาสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทิศทางการพัฒนายุทธศาสตร์ จึงมี สภาวะการณ์ อยู่ที่ Star คือ การใช้ประโยชน์ จากจุดแข็งของหน่วยงานให้เป็นประโยชน์ ทิศทางยุทธศาสตร์การ พัฒนาของกลุ่มจังหวัด อยู่ในระดับที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยแนวโน้มทิศทางจะมุ่งพัฒนาเสริมจุดแข็ง ของจังหวัดให้โดดเด่นบรรลุตามวิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัดต่อไป

SWOT and TOWS Matrix เพื่อจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength - S) (S1 – S6)	จุดอ่อน(Weakness - W) (w 1 – w 6)
โอกาส (Opportunities – O) (O1 – O5)	ยุทธศาสตร์ S - O	ยุทธศาสตร์ W - O
	<ul style="list-style-type: none"> - มีชายแดนติดกลุ่มประเทศ GMS และจีนตอนใต้ เป็นประตูการค้าสู่สากล - พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม และสุขภาพ เชื่อมโยงในกลุ่มจังหวัด ระหว่างกลุ่มจังหวัด และประเทศในกลุ่ม GMS และประเทศอาเซียน โดยเฉพาะ เส้นทางท่องเที่ยวลำน้ำโขง และเส้นทางท่องเที่ยวตามเส้น R3A เส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมล้านนาตะวันออก - อนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมล้านนาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า โดยเฉพาะสินค้าที่มีศักยภาพในพื้นที่ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ยางพารา ชา กาแฟ และผลไม้ (ลิ้นจี่ ลำไย) เป็นต้น โดยเน้นการพัฒนาแบบครบวงจร - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต มาตรฐานความปลอดภัย ลดต้นทุนการผลิต การแปรรูป/บรรจุภัณฑ์ การวิจัยพัฒนา และการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ เพื่อไปเชื่อมโยงกับตลาด
ข้อจำกัด (Threats – T) (T1 – T6)	ยุทธศาสตร์ S - T	ยุทธศาสตร์ W - T
	<p>ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ หมอกควัน รวมถึงการป้องกันแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน</p>	<p>พัฒนากลุ่มจังหวัดฯ ให้เป็นประตูการค้าการลงทุนและ โลจิสติกส์เชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่ม GMS และ ASEAN โดยจังหวัดเชียงราย จะเป็นช่องทางการค้าหลักผ่านทางเส้นทาง R3A R3B และทางแม่น้ำโขง รวมถึงพัฒนาช่องทางการค้าชายแดนจังหวัดน่านและพะเยา</p>